

LUCIJAN KOS
Zagreb

Zaštita u našem lučko-transportnom radu

U br. 14. »Službenog lista SFRJ« od 1. IV o. g. objavljen je »PRAVILNIK O HIGIJENSKO-TEHNIČKIM ZAŠTITNIM MJERAMA PRI LUČKO-TRANSPORTNOM RADU« u našim pomorskim lukama i riječnim pristaništima. Ovdje donosimo kraći prikaz najvažnijih odredaba tog Pravilnika.

Lučki radnik je osoba, zaposlena na lučko-transportnom radu kao radnik — manipulant tereta, dizalčar-vinčman i signalist-mantist ili na pomoćnim poslovima takvog rada kao bravari, električari, čistači luke ili kolosijeka, manevristi, vodonoše, vozači i sl. U svrhu što efikasnijeg spriječavanja i otklanjanja opasnosti za život i zdravlje radnika u lukama, koje su otvorene za saobraćaj, izvršeno je reguliranje lučko-transportnog rada. Tako se pod lučko-transportnim radom smatra rad na ukrcavanju, iskrcavanju i prekrćavanju tereta na brod, teretnjak ili drugi plovidni objekt, koji je rad namijenjen pomorskoj ili unutrašnjoj plovidbi, kao i rad u skladištu, na obali, gatovima ili drugom mjestu u luci odnosno pristaništu, na njihovim postrojenjima, uređajima i napravama. Takvim se radom smatra i rad, koji se vrši u skladištu (»štivi«) ili na palubi broda, ukoliko je on izveden pomoću transportnih sredstava i radne snage luke ili pristaništa. Putovi, prilazi, prolazi, prelazi (kolski i pješački, mostovi) i druge saobraćajnice, koje od luke vode do stovarišta, obala, gatova, skladišta i sl. moraju se uredno održavati, i to na način da se ima osigurati lučkim radnicima život i zdravlje. Sva ova mjesta moraju biti noću dovoljno osvijetljena, snabdjevena odgovarajućim oznakama za izlaz, prolaz i prilaz, a rubovi pretovarnih rampi, operativnih obala, otvora i kri-

vina moraju se ograditi i čvrstom ogradom. Takve oznake treba da imaju naročito ona mjesta u luci, koja su opasna za život i zdravlje radnika (»visoki napon« i dr.). Roba koja je spremna za ukrcaj ili koja je iskrcana sa broda mora se na obali uredno i stručno složiti uz mogućnost njene manipulacije.

Kad je brod privezan uz obalu, uz drugi brod, usidren pored obale ili drugog broda u svrhu obavljanja lučko-transportnog rada, mora biti osiguran prilaz, ulaz na brod i silazak sa njega preko mosta (»punat«) ili ljestvica (»siz«), koji moraju imati propisano visoku i čvrstu ogradu, te dovoljno široke podove tako, da su ti prelazi zaštićeni od ljuljanja, prevrtanja i sl. Ispod glavnih ljestvica mora se ne samo razapeti zaštitna mreža između obale i broda, već na mostu odnosno ljestvicama mora se postaviti i pojas za spasavanje s konopcem radi eventualnog spasavanja lučkih radnika. Pojedina radna mjesta, a naročito brodska skladišta moraju biti propisano osvijetljena; stalne ili pokretne ljestvice za spuštanje u brodska skladišta moraju biti osigurane protiv klizanja i biti od čvrstog materijala. Svi otvori na palubi i u međupalublju (grotla) dok se kroz njih obavlja rad moraju se zaštititi ogradama, a ostali moraju biti zatvoreni jakim poklopcima. Isto tako i nosači poklopaca grotla moraju biti pričvršćeni za svoja ležišta na brodskoj pregradi.

Teret složen na brodu — njegovom skladištu ili palubi ne smije ugroziti život i zdravlje kako lučkih radnika, tako i članova posade. On se mora zaštititi mrežom, daskama, gredama, podupiračima, lancima, konopom i sl. od eventualnog rušenja i osigurati prolaze radi slobodne manipulacije robom. Kod slaganja bačava i sličnih koleta moraju se između njih stavljati zaštitne daske (dunnage) radi spriječavanja povreda pri radu.

Dizalice (pokretne i nepokretne), kao i autodizalice, autokari, traktori, viljuškari, transporter, elevatori, kamioni, plovne dizalice i sl. su mehaničke naprave na principu vitla (čekerka), smještene na obali ili u krugu luke za vertikalno dizanje, prenošenje i spuštanje višeg tereta sa obale na brod i obr., sa vagona u skladište i obr., a rade pomoću kuka, grabilica i drugih sredstava za prihvaćanje tereta. Ovi uređaji moraju biti snabdjeveni zaštitnim napravama radi sprečavanja nesreća pri radu. Ova i ostala mehanizirana prevozna sredstva, koja služe za unutrašnji transport robe u luci moraju se održavati u ispravnom stanju radi sigurnosti života i zdravlja lučkih i drugih radnika.

Za uskladištenje lako zapaljive, eksplozivne ili druge opasne robe moraju se odrediti odvojene skladišne prostorije, osigurane protupožarnim zidom od ostalih prostorija. Rukovanje ovom opasnom robom, a naročito sa radioaktivnim i sl. materijama sa jonizirajućim zračenjem, organizacija je dužna provoditi uz zaštitne mjere protiv požara i eksplozije. Posebne upute za rad i upozorenja o rukovanju ovakvim materijama moraju biti istaknuti na vidnim mjestima, a lučki radnici moraju se detaljno upoznati sa načinom rada na brodu i u luci uz upotrebu dizalica, vozila i dr. Ukrcavanje i iskrcavanje punih boca sa komprimiranim plinovima smije se vršiti dizalicom samo u sanducima ili čeličnim mrežama. Rasute terete (ugljen, boksit i dr.) zabranjeno je pri ukrcanju i iskrcanju potkopavati u svrhu rušenja radi bržeg prenošenja, a mora se vršiti ravnomjerno po njegovoj površini.

Manipuliranje robom u skladištu luke može se vršiti ručno samo do težine 50 kg na udaljenosti do 60 m uz visinu slaganja robe do 1,5 m, a između broda i vagona, kamiona, skladišta i sl. može se vršiti ručno manipuliranje samo do težine tereta do 50 kg uz nagib mosta do 25 stupanja i uz ukupnu udaljenost do 50 m te uz visinu slaganja robe do 1,5 m. Za prenos većih količina robe i na većoj udaljenosti potrebna su ručna ili motorna kolica na hidraulični ili električni pogon.

Lučki radnici dužni su u radu obavezno koristiti propisane zaštitne naprave i osobna zaštitna sredstva, kao i pridržavati se zaštitnih mjera i uputa radi sprečavanja nesretnih slučajeva ili opće sigurnosti radnika i njihove okoline. Na radna mjesta lučkih radnika, a naročito dizaličara (winchman), signalista (mantist) i dr. smije se upošljavati samo osobe sa određenim stažom i s odgovarajućom stručnom spremom za obavljanje poslova na tim radnim mjestima uz prethodni specijalistički liječnički pregled. Visokokvalificirani radnici, koji manipuliraju teretom pomoću dizalica moraju dobro poznavati znakove za sporazumjevanje. Rukovodioci transportne mehanizacije u luci dužni su provjeravati da li su na radnim mjestima lučko-transportnih radnika provedene sve zaštitne mjere, a naročito se brinuti o ispravnosti svih uređaja za prevoz, prenos i dizanje tereta, kao i nosećih sredstava (užad, kuke i sl.), te o pravovremenoj zamjeni tih sredstava zbog njihove istrošenosti i dotrajlosti. Ako rukovodilac grupe lučkih radnika utvrdi da nisu u potpunosti provedene odgo-

rajuće zaštitne mjere, dužan je o tome izvjestiti zapovjednika broda ili njegovog zamjenika odnosno odgovorno lice u luci radi poduzimanja potrebne zaštite prije početka rada. U slučaju opasnosti po život ili zdravlje lučkih radnika, njihov rukovodilac dužan je obustaviti daljnji rad i o tome obavijestiti odgovorne rukovodioce broda ili luke, a po potrebi i nadležnu inspekciju rada

Lučko-transportnim radom mogu se baviti određene privredne organizacije, propisane Zakonom o iskorištavanju luka i pristaništa. Ove organizacije su odgovorne za pravilno provođenje higijensko-tehničkih zaštitnih mjera na uređajima, postrojenjima, napravama, saobraćajnicama, sredstvima za rad i dr. Ako se lučko-transportni rad obavlja na palubi ili u skladištu broda pomoću brodske dizalice i njene opreme, nosilac prava korištenja — brodarsko poduzeće, vlasnik broda ili njihov punomoćnik — zapovjednik broda, odgovoran je za provođenje zaštitnih mjera na takvim uređajima. Za provođenje zaštitnih mjera na obalnim uređajima za manipulaciju robe, odgovorna je luka.

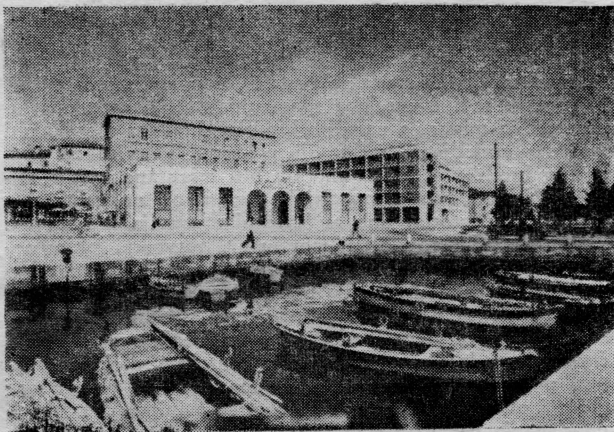
U onim lukama, koje zapošljavaju više od 500 lučkih radnika, a koje su mehanizirane, dužne su imati stručne osobe kao glavnog rukovodioca transportne mehanizacije i rukovodioce grupa lučkih radnika, koji se brinu o održavanju tih sredstava i o provođenju zaštitnih mjera.

Lučki radnici moraju biti snabdjeveni sredstvima higijenske zaštite (radna odijela, kupaonice, garderobe i sl.), a njihove prostorije dnevnog boravka (trpezarije, čitaonice i sl) moraju biti snabdjevene higijenskim uređajima, a naročito sa zdravom pitkom vodom. U luci — slagalištu, gatu i dr. mora se provoditi deratizacija najmanje jednom godišnje, a u zatvorenim prostorijama broda ili luke mora se provoditi opće provjetravanje odnosno odsisavanje štetnih isparenja i njihovo odvođenje. Ako to nije tehnički moguće provesti, lučki radnici u takvim prostorijama moraju biti snabdjeveni cijevnim maskama ili izolacionim aparatima odnosno respiratorima sa cjedilima protiv plinova ili prašine. Pri manipuliranju otrovnim, zaraznim i drugim štetnim materijama (ferosilicij, feromangan, superfosfat, olovno bjelilo i sl.), organizacija je dužna lučke radnike snabdjeti zaštitnim sredstvima (odjeća, obuća, rukavice, naočari, maske, štيتnici i sl.).

Luke sa 100—300 lučkih radnika moraju obavezno imati stanicu prve pomoći, a one sa 300—500 radnika dvije takve stanice sa odgovarajućim kadrom i sredstvima za pružanje liječničke pomoći, kao i spravu za umjetno disanje. Luka sa više od 500 lučkih radnika mora na svom području imati i zdravstvenu stanicu, kola za spasavanje i motorni čamac s nosilkama za prevoz i prenos povrijeđenih radnika sa broda na kopno do bolnice i obr., a sve luke i više ormarića za pružanje prve pomoći.

Poduzeće luke odnosno lučko-transportna i druga poduzeća, koja iskorištavaju luku i rade u luci dužni su poduzeti zaštitne mjere u pogledu sigurnosti pri radu, kako je ovdje propisano, u roku od 3 godine po stupanju na snagu ovog Pravilnika, a po ocjeni nadležnog organa inspekcije rada i prije tog roka, ukoliko za to postoje objektivne, materijalne i tehničke mogućnosti. Za rad u pomorskim lukama primjenjuje se i niz drugih propisa, i to Pravilnik o higijensko-tehničkim zaštitnim mjerama pri radu sa dizalicama (Sl. l. FNRJ, br. 52/62), Pravilnik o zaštitnim mjerama protiv opasnosti od električne struje u radnim prostorijama i radilištima (Sl. l., br. 107/47), Rješenje o davanju ovlaštenja određenim ustanovama za vršenje poslova tehničke zaštite od jonizirajućih zračenja (Sl. l., br. 31/62), Uputstvo o ispitima za stjecanje stupnja stručnog obrazovanja radnika na praktičnom radu u privrednim organizacijama (Sl. l., br. 10/61), Odluka za donošenje pravilnika o higijensko-tehničkim zaštitnim mjerama pri radu (Sl. l., br. 10/58), Zakon o radnim odnosima (Sl. l., br. 17/61), Tehnički propisi »Jugoregistra« za gradnju drvenih brodova iz 1962. god., Opći pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu i odredbama drugih propisa o uskladištenju lako zapaljivih i eksplozivnih materija.

Ovi propisi higijensko-zaštitne i higijensko-tehničke prirode u našim pomorskim lukama i u riječnim pristaništima podiči se lučko-transportni rad na viši kvalitetni nivo i zaštititi će život i zdravlje naših lučkih radnika.

Novi Koper